

Truy tìm Lan hài hòng

Viết bởi Quỳnh trên Khánh Hòa

Thứ 6, 13 Tháng 6 2012 10:09 - Lần cập nhật cuối: Thứ 6, 14 Tháng 6 2012 08:31

Theo Sách đỏ Việt Nam 2007, Lan hài hòng phân bố ở Khánh Hòa (huyện Khánh Vĩnh) rắp giáp ranh với tỉnh Lâm Đồng, thường mọc trên các tảng đá granite, gần suối; đặc biệt ưa thích nơi có hoa đẹp duyên dáng, hài hòa với toàn bộ cây. Ngoài ra, nó còn có giá trị rất cao trong việc giúp lai tạo thành các dòng hài đẹp mà nhiều loài Lan Hồ Chí Minh như những loài lai tạo Lan hài hòng và Lan hài Việt Nam.

Danh pháp:

Lan hài hòng còn có các tên khác: Hài đẹp, Vài hài Delanat

Thuộc chi Paphiopedilum, họ Lan (Orchidaceae)

Tên khoa học: Paphiopedilum delenatii Guill.

Chi Lan hài (Paphiopedilum) được Ernst Hugo Heinrich Pfitzer đặt xuất năm 1886. Paphiopedilum được ghép từ hai chữ Paphos và pedilon, có nghĩa là chiếc hài của Paphos. Paphos là nữ sinh ra của Aphrodite hay thần Vệ Nữ (Venus) - vị thần của tình yêu và sắc đẹp trong thần thoại Hy Lạp; trong khi đó pedilon trong tiếng Hy Lạp có nghĩa là chiếc giày hay chiếc hài, do phần môi hoa có hình dáng như chiếc hài. Ở Việt Nam, chi này còn có tên là Vài hài.

Thực ra, theo Averyanov và cộng tác viên (Lan hài Việt Nam, 2004), chi Paphiopedilum là một trong năm chi Lan hài hiện diện trên thế giới, có phân bố ở vùng nhiệt đới châu Á.

Trên toàn thế giới có khoảng 72 loài lan hài thuộc chi Paphiopedilum. Tổng hợp các tài liệu có liên quan, thì Việt Nam có 18 loài và 4 dòng lai, với nhiều loài đặc hữu, trong đó 14 loài có tên trong Sách đỏ Việt Nam (2007). Các loài Lan hài ở Việt Nam đều được đưa vào danh mục các loài động thực vật của Công ước quốc tế CITES nhằm kiểm soát hoạt động buôn bán quốc tế, qua đó giúp các quốc gia bảo vệ nguồn lan xinh đẹp và quý hiếm này.

L₂ ch s₂ phát hi₂n Lan hài h₂ng

Theo các t₂ li₂u cũ, m₂t s₂ quan ng₂ i Pháp đã đem m₂t m₂u Lan hài h₂ng đ₂u tiên v₂ Pháp vào năm 1913 ho₂c 1914, không rõ ngu₂n g₂c t₂ mi₂n B₂c Vi₂t Nam. Ông ta đã đem t₂ng cho ông Delenat, là ng₂ i ph₂ trách v₂n hoa ₂ cung đ₂i n St. Germain-en-layes g₂n St Cloud (Summerhayes 1950). Tuy nhiên, m₂u này không ra hoa. Sau đó ng₂ i ta không tìm th₂y đ₂ li₂u c₂ th₂ cũng nh₂ không có m₂u v₂t liên quan đ₂n loài này. Theo m₂t s₂ tác gi₂ thì m₂u cây này không ph₂i là Lan hài h₂ng, vì đây là loài đ₂c h₂u ch₂ có ₂ mi₂n Nam Vi₂t Nam.

Cho đ₂n năm 1922, loài lan quý hi₂m này chính th₂c đ₂c Poilane - nhà th₂c v₂t h₂c ng₂ i Pháp tìm th₂y t₂i m₂t vùng g₂n Nha Trang. M₂t s₂ cá th₂ đã g₂i v₂ Pháp cho ông Delanat và ông Mornay đ₂ nuôi tr₂ng. Hai năm sau, cây đã ra hoa và đ₂c mang đ₂ tri₂n l₂m, chính là c₂ s₂ đ₂ nhà th₂c v₂t h₂c André Guillaumin mô t₂ và công b₂ loài lan m₂i cho khoa h₂c, l₂y tên ông Delenat đ₂ đ₂t tên cho loài. Cây c₂a Mornay đã đ₂c trao ch₂ng nh₂n v₂ công tr₂ng và b₂ng khen c₂a H₂i làm v₂n Qu₂c gia Pháp vào năm 1925.

T₂ nh₂ng cây đ₂u tiên này, Lan hài h₂ng đã đ₂c nhân gi₂ng và tr₂ nên ph₂ bi₂n. Đây là loài Lan hài có hoa màu tr₂ng ph₂t h₂ng, màu s₂c này r₂t đ₂c c₂a chu₂ng trong th₂i k₂ đó. Nhi₂u năm sau khi đ₂c công b₂, không có thông tin nào v₂ loài lan này đ₂c tìm th₂y trong các khu r₂ng hoang dã ₂ Vi₂t Nam. B₂t ng₂, vào năm 1992, m₂t s₂ l₂ng l₂n cây Lan hài này (có ngu₂n g₂c t₂ Khánh Hòa) xu₂t hi₂n t₂i thi₂ tr₂ng ch₂ đen ₂ Đ₂i Loan, Trung Qu₂c. Không th₂ hi₂u đ₂c vi₂c v₂n chuy₂n trái phép ra n₂c ngoài b₂ng cách nào?

Do có nhi₂u thông tin khác nhau, k₂ c₂ các giai tho₂i, v₂ quá trình xu₂t hi₂n c₂a loài lan này, cũng nh₂ s₂ bí m₂t v₂ ph₂m vi phân b₂ c₂a loài đã l₂i cu₂n nhi₂u nhà nghiên c₂u trong và ngoài n₂c mu₂n đ₂c t₂n m₂t nhìn th₂y nó ₂ hoàn c₂nh s₂ng t₂ nhiên. Năm 1995, Averyanov và Nguy₂n Ti₂n Hi₂p đã tìm đ₂c Lan hài h₂ng trong r₂ng t₂ nhiên ₂ t₂nh Khánh Hòa.

Đ₂u tra phân b₂

Đ₂a vào m₂t s₂ t₂ li₂u, k₂ c₂ vi₂c ph₂ng v₂n m₂t s₂ ng₂ i chuyên mua bán, quá trình đ₂u tra tình hình phân b₂ loài lan này t₂i Khánh Hòa đ₂n ra t₂ năm 2010, khi có vài ngu₂n tin đã tìm th₂y ₂ vùng núi V₂n Ninh và Hòn Bà. Tuy nhiên, vi₂c ki₂m t₂i hi₂n tr₂ng đã không đem l₂i k₂t qu₂. Sau 02 năm, tình c₂ trong m₂t đ₂t kh₂o sát, đã tìm ra đ₂c m₂t v₂ trí phân b₂ c₂a Lan hài

Truy tìm Lan hài hươu

Vị trí bọ i Quố n tró Khánh Hòa

Thó tó, 13 Tháng 6 2012 10:09 - Ló n cồ p nhó t cuó i Thó năm, 14 Tháng 6 2012 08:31

hươu ó vùng núi thuố c huyố n Khánh Vĩnh, tồ nh Khánh Hòa.

Loài Lan hài hươu đố c phát hiố n tó i huyố n Khánh Vĩnh - Khánh Hòa. Hình thái và sinh thái

Lan hài hươu là mố t loài đố a lan, có hình thái khá hồ p đố n ngay cồ khi chố a ra hoa. Thố ó ng mố c thành bọ i, gồ m 5 - 7 lá hình xoan hồ p, xồ p thành 2 hàng (song đốnh), dài 10 - 12 cm và rồ ng 3 - 4 cm. Lá có phiố n đố y, màu xanh ó mố t trên vồ i các vân đố m màu xanh đố m, mố t đố ó i có đố m màu tím. Phát hoa mố c thố ng, cao 20 - 25 cm, trố c màu tía có nhiố u lông trố ng. Trố c hoa mang 1 hoố c đố i khi là 2 hoa. Hoa khá lố n, chiố u rồ ng khoố ng 8 cm. Gồ m 3 cánh, màu trố ng hồ i ó ng hồ ng, có lông thố a: 2 cánh bên hồ i tròn, cánh trên hình trố ng. Mồ màu hồ ng tím, đố ng hình gồ n cồ u, nhố lép màu hồ i tím vồ i mố t vồ t rồ ng màu vàng tồ ó i ó phía trên. Đố c biố t, khi nố hoa có mùi thố m đố u.

Xuố t hiố n ó cao đố khoố ng 1.000m, thố ó ng mố c trên các tồ ng đá granite, gồ n suố i. Thích hồ p vồ i đố u kiố n khí hồ u ó m mát, lố ó ng mố a nhiố u 2.000mm/năm. Nố u không bồ các tác đố ng phá hoố i có thố hình thành quố n thố khoố ng 30 - 40 cá thố trong mố t khu vồ c.

Truy tìm Lan hài hõng

Viết bởi Quynh Truong Khanh Hoa

Thứ 6, 13 Tháng 6 2012 10:09 - Lần cập nhật cuối Thứ 6, 14 Tháng 6 2012 08:31

Tình trạng bảo tồn

Theo Sách đỏ Việt Nam 2007, Lan hài hõng phân bố ở Khánh Hòa (huyện Khánh Vĩnh), ở vùng giáp ranh với Lâm Đồng. Phân hõng bảo tồn: CR - rất nguy cấp - nguy cấp theo đánh giá của một số nhà nghiên cứu gần đây đã được đưa lên mức EW - tuy nhiên ngoài thiên nhiên.

Lan hài hõng cũng đã được đưa vào nhóm IB trong Nghị định 32/2006/NĐ-CP của Chính phủ (Nghị định khám phá, số định vì mức đích thõng mõi).

Là loài đặc hữu rất hiếm phía nam dãy núi Trường Sơn, Lan hài hõng đặc biệt thích vì hoa đẹp duyên dáng, hài hòa với toàn bộ cây. Ngoài ra, loài này còn có giá trị lớn trong việc lai tạo các dòng hài mới. Trong số đó, có loài Lan Hõng Chí Minh nổi tiếng (*Paphiopedilum delenatii* x *P. vietnamense*), được lai tạo từ Lan hài hõng và Lan hài Việt Nam (Popow, 2002).

Việc truy tìm Lan hài hõng là số năm lần của Tập xây dựng cơ sở dữ liệu đa dạng sinh học ở Khánh Hòa nhằm đi tra các nguồn gen bản địa quý hiếm. Kết quả đã ghi nhận một quần thể trong tự nhiên thuộc huyện Khánh Vĩnh, huyện vùng vùng còn một số quần thể khác tồn tại và số được tiếp tục phát hiện. Việc bảo tồn và phát triển loài lan này cần được tiến hành một cách khôn ngoan, trên cơ sở xác định hoàn cảnh sống của loài để đó xây dựng các giải pháp thích hợp.

Trần Giỏi & Lưu Hoàng Trường